

„Hello, Paul, örülünk!”

Úkapja pék volt. A rabszolgaságból megszökve, fehér lisztből fekete karjával kenyeret dagasztott Washington katonáinak. Idestova kétszáz éves, régi írás őrzi a nyomát, hogy maga George Washington tábornok köszönte meg neki a forradalmi csapatainak sütött kenyeret.

Az apja lelkes volt. Vigasztal táplálta elcsüggedt népét, amely az alkotmányban tett nagy ígéret után sem szabad még az Egyesült Államokban. Az Északot a Déltől elválasztó Masor—Dixon-vonalnál láthatatlanabb, de erősebb vonal, az elítélet gonosz vonala, választja el még mindig az egyenjogúságtól, elkülönítve egymástól fehér embert és néget.

Ő maga énekes és színész. Amikor énekel, az egyszerű ember ügyéért harcol. Ahogy a Morehouse-főiskola elnöke mondta, mikor 1943-ban átadta neki az egyetem díszdoktori oklevelét: »Éneke és személyisége az emberiség szenvedéseinek megtestesítője. Éneke hitvallás. Úgy énekel, mintha a Mindenható azért küldte volna erre a világra, hogy dalban hirdesse az egyszerű ember ügyét.«

Paul Robeson ő és néhány napra eljött most közénk, Magyarországra.

Neki, az úkunokának is személyesen köszönhetné meg George Washington, amit az Egyesült Államokért és az emberiségért tesz dallal, beszéddel, írott szóval, cselekvő példával. Mint az úkapja, ő is táplál. A jog és a szabadság közös kenyerét készíti fáradságtalanul, hatvánkét esztendőjéből valamennyi föleszmélt évét egyetlen nagy célnak szentelve: hirdetni az egyenlőséget ember és ember között. Paul Robeson családi hagyományt folytat, s ez a tradíció egybeesik a néger nép és az egész emberiség legnagyobb eszméjével, a szabadság gondolatával.

De nemcsak hirdeti ezt a gondolatot, hanem tesz is érte. Személyi biztonságát és művészi lehetőségeit, egyéni békéjét teszi kockára napról napra cselekedeteivel, nyilatkozataival és kiállításával. Biztonságát, lehetőségeit, békéjét kockáztatja, hogy biztonságot teremtsen az embernek, színes bőrűnek és fehérnek egyként; hogy lehetőséget teremtsen a művészek, minden alkotónak és alkotásnak; hogy lángoló dallal és az egyéniség példájával vigye végig a Földön a világ békéjének bátor akarátát.

Hányszor támadtak rá fenyegető hivatalos eljárásokkal, hányszor próbálták kiforgatni furfangos ráhatásokkal elveiből, hányszor akarták eltántorítani meggyőződésétől! S mekkorát változtat mégis szívszós kitartása, szilárd hite környező világán! Néhány évvel ezelőtt még szenzáció volt s az amerikai lapok első oldalán hozták a hírt, hogy Paul Robeson megtagadott egy felhívást, mert a nézőtérben elkülönítették a fehér és a néger közöniséget. Ma már az a szenzáció, ha kiemelkedő néger művész mégis hajlandó ilyen körülmények közt fellépni.

1956 júniusában megidézték az amerikaellenes tevékenységet vizsgáló képviselőházi bizottság elé — ő amerikaellenes bizottságnak nevezi — s ezt a vallomást tette: »Azért állok itt, mert harcolok népem ama jogáért, hogy fiai teljes jogú állampolgárok legyenek ebben az országban. Mert nem azok Mississippiben, és nem azok Montgomeryben sem. Ezért állok itt. Önök el akarnak hallgattatni minden színesbőrű embert, aki népe jogaiért küzdeni kíván«. Erről a vallomásról írta a California Voice aznapi száma: »Robeson a kötelékeit szétszakító és jogos harag megtestesítője. Haragos a lelke, torkig van a csaknem száz éve tartó óvatossággal, amely a száz évvel ezelőtt már biztosított jogok tényleges megadása körül folyik.«

De csak addig haragos lélek, amíg Jim Crowba ütközik. Jim Crow jelképes alak: a néger-fehér szétválasztás, az amerikai faji diskrimináció szimbóluma. Csak addig haragos, Robeson, amíg nem érzi népében az izzó, forradalmi magatartást, az őshaza, Afrika hőségét. Megenyhül azonban és érzékeny művész lesz abban a percben ez a villámlo férfi, amint az egyszerű nép költészeté és büszkesége megérinti s a spirituálék fájdalmas, szép

dallamát hallja felbúgni, akár egy köznap, utcai jelenetben is. Ilyen volt például az, amikor Montgomeryben a néger lakosság bojkottálta a városi autóbust, mert elkülönítve kellett ülnie benne a fehérektől. Fáradt lábán egy lassan poroszkáló idős asszony ezzel indokolta részvételét a bojkottban: »Amikor a Jim Crow autóbusszon ültem, a testem autóbusszon járt, de a lelkem gyalog. Most a testem gyalog, de a lelkem autóbusszon utazik.«

Ez igen, ez költészet! Ez az a büszke, bánatosan is ujjongva felszárnyaló, belső dallam, legyőzhetetlen melódia egy népben, amelyre Robeson, a művész, amióta csak énekel, olyan ezerszeresen visszhangzik dalaival, mint egy zúgó erdő, ahol az éjszakai vihar szagátja a lombokat. Ezt zúgja, ezt mondja, ezt írja és ezt teszi Robeson élete minden pillanatával. Ezt a megalázottságot és keserűséget hirdeti, ezt a harcot és ezt a rátarti reményt.

Könyvének előszavában meleg, személyes erővel szólunk az első mondatok, mintha hangjában a fényes szén energiái zümmögnének: »Néger vagyok. A ház, amelyben élek, Harlemben van. Város ez a városon belül, Amerika néger metropolisza. És ahogyan agyamat és szívemet feszítő dolgokról írok, szinte érzem mindannak a szorítását, ami körülvesz otthonomban, népem között.«

Ez a férfi és ez a hang most miközben jött egy olyan történelmi pillanatban, amikor őshazája, Afrika, fölemeli a fejét. Úgy járhat köztünk, mint-ha saját népe közt járna: gondolataink, eszményeink, céljaink közösek. Azzal az örömmel kell köszönteni őt, amilyen otthon, Harlem utcáin, fogadja a régi ismerős, amint könyvében írja: »Hello, Paul, örülök, hogy látlak! Örülök, hogy újra közöttünk vagy!«

Mátrai-Betegh Béla

Kállai Gyula, a kormány első elnökhelyettese fogadta Paul Robesont

Kállai Gyula, a forradalmi munkás-paraszt kormány első elnökhelyettese szombaton a Parlamentben fogadta Paul Robesont, a világhírű énekest, a nemzetközi Lenin-békedíjjal kitüntetett békeharcost. Részt vett a fogadáson Aczél György, a művelődésügyi miniszter első helyettese, Szakasits Árpád, a Béke-Világ tanács irodájának tagja, az Országos Béketanács elnöke.

A fogadás szívélyes, barát légkörben zajlott le.

*

Világhírű vendégünk, Paul Robeson szombaton ellátogatott az Országos Béketanács-hoz és Magyarországon tanuló afrikai diákokkal találkozott. Ott volt az összejövetelen Szakasits Árpád, az Országos Béketanács elnöke.

Paul Robesonhoz

Amikor hangod kondul, a jövőnd fekete vállakon lovagol át az ültetvényeken, felmutatja a győzelem napszitta zászlaját; kerengő port: fekete lábak és falféher félelem porát rúgja az ostorosokra, s olyat kiált, hogy beleborzongnak a részvénytársaságok — — —

Amikor hangod kondul, láthatatlanul felindul a szív piros árama, s a sötét szemek olajkútjaiból a remény vastag sugara szökik fel; hitet a gyermek tőled tanul, s a felnőttek elég a hangod egyszer hallani, Paul, hogy azt tegye, amit kell.

Fekete múltak fekete fájdalma, fekete folyóban fekete szikla, veled üzennek a megkorbácsoltak, a lángoló keresztben égők. Az anyák emlékezõn hajolnak legmélyebb hangjaidra, s ha elcseng az ének, megkeresik egyszer — meg õk! — a merénylõt.

S a fehérfogú szabadság is te vagy: dacos vér abban, kit halálra üznek a csekk-szívűek, a csuklya-fejúek.

Sejtik-e már az idők nehéz törvényét a bamba pecérek? Hogy ott termett mindig az igazi erő, arról a tőről, honnan a dal kelt? Míg gyötrött testeket kerít az égbolt izzó-kék harangja, légy te a vörös haraggal nekidörrenõ fekete harangyelv!

Timár György

Díszelőadás az Operaházban

Az Országos Béketanács Tanácsának főtítkára, valamint politikai, gazdasági és kulturális életünk számos más kiválósága, a budapesti üzemek dolgozóinak képviselői. Jelen volt a budapesti diplomáciával kitüntetett békeharcos magyarországi látogatása alkalmából.

A díszelőadásra megjelentek: Biszku Béla, Fock Jenő, Kállai Gyula, Marosán György, Nemes Dezső, Somogyi Miklós, az MSZMP Politikai Bizottságának tagjai, Szirmai István, az MSZMP Politikai Bizottságának póttagja, Benke Valéria művelődésügyi miniszter, Lósonczy Pál földművelésügyi miniszter, Trautmann Rezső építésügyi miniszter, Veres József, a fővárosi tanács végrehajtó bizottságának elnöke, Kiss Árpád, az Országos Tervhivatal elnöke, Szakasits Árpád, a Béke-Világ tanács irodájának tagja, az Országos Béketanács elnöke, Ortutay Gyula, a Hazafias Népfőnt Országos

Tanácsának főtítkára, valamint politikai, gazdasági és kulturális életünk számos más kiválósága, a budapesti üzemek dolgozóinak képviselői. Jelen volt a budapesti diplomáciával kitüntetett békeharcos magyarországi látogatása alkalmából.

Az ünnepi esten először a magyar néphadsereg művészegyüttesének férfikara adott elő énekszámokat, majd Nádasy Kálmán, az Operaház igazgatója köszöntötte Paul Robesont, aki a közönség zúgó tapsa közepette lépett a színpadra. Meghatott szavakkal mondott köszönetet a baráti fogadtatásért, majd a népek dalaiból összeállított műsort adott elő: a szabadság, a béke dalait. A közönség fergeteges tapsal köszönte meg a felejthetetlen művészi élményt.

Az ünnepi hangversenyen nagy sikerrel szerepelt még Kovács Dénes hegedűművész, Bächer Mihály és Rados Ferenc zongoraművész.